

© PATRICK DELEMAN

LUZERNE, EEN UITDAGEND EN KANSRIJK GEWAS

Het project 'Vlinderbloemigen en vergroening' bestudeert de toepasbaarheid van vlinderbloemigen bij de invulling van vergroening op rundveebedrijven. Inagro bracht 12 landbouwers samen om hun ervaringen met luzerneteelt uit te wisselen. Onderzoekers van ILVO en Inagro zorgden voor de technische inbreng. – Naar: Inagro, ILVO & Departement Landbouw en Visserij

De ontmoeting ging van start met de bespreking van een monster van de luzernekuil of van luzernebalen die op de deelnemende bedrijven vervoerd worden. De 9 monsters waren van een zeer uiteenlopende kwaliteit. Het viel op dat alle monsters zeer goed scoorden op het vlak van geur en smaak. Wel was er een relatief groot verschil in drogestofgehalte, aan- of afwezigheid van blad en hardheid van de stengel.

Oogstproces

Elke landbouwer gaf uitleg over het specifieke groei- en oogstproces. De belangrijkste conclusie was dat het opschudden van het gewas meteen na het maaien interessant is om te vermijden dat er te veel grond aan blijft kleven. Zo kan het gewas goed samen geharkt en opgeraapt worden. Om bladverlies te

vermijden, moet het schudden wel meteen na het maaien gebeuren. In een poging om het gewas beter te drogen, had een landbouwer het 24 uur na het maaien nog eens geschud. Dat bleek geen goed idee, want van dit product bleven enkel nog de stengels over. Bijna al het blad was verdwenen. Een ander monster van dezelfde veehouder lag 5 dagen in zwad vooraleer het in ronde balen werd geperst. Dit product had nog alle blad en werd door de aanwezigen als perfect luzernehooi benoemd. Ook de lengte van de stoppel is een belangrijk aandachtspunt om het gewas vlot te laten drogen en weinig aarde mee op te rapen. Een stoppellenlengte van 7 à 10 cm is het streefdoel. De nieuwe scheuten die er eventueel al zijn, worden gespaard en het gewas ligt een beetje boven de grond, waardoor het goed kan drogen. Het goed

afstellen van de maaier is hierbij natuurlijk cruciaal. Dit kan met behulp van sleepvoeten en/of door het maximaal uitdraaien van het derde punt, terwijl de maaibalk horizontaal blijft staan.

Voor- en nadelen van luzerne

De veehouders werd gevraagd naar hun mening over de voordelen en de nadelen van luzerne. 'Voldoen aan economisch aandachtsgebied (EAG)' werd herhaaldelijk genoemd als belangrijk voordeel. Andere vaak terugkerende pluspunten zijn het doorbreken van de monocultuur van maïs, de structuurverbetering van de bodem en een betere waterdoorlaatbaarheid, naast de voordelen van een meerjarige teelt op een erosiegevoelig perceel en de stikstofnalevering voor de volgteelten. Bij de voordelen in het rantsoen kwamen een smakelijke structuurbron,

extra eiwit – met weinig N-bemesting – en een positief effect op de vruchtbaarheid van de koe naar voren. Een veehouder gaf ook aan dat het arbeidsgemak voor hem een grote rol speelt. Meestal komt het werk aan luzerne op een ander moment dan de piekmomenten in de bedrijfsvoering. Daar komt bij dat het werk bij het oogsten (maaïen, harken, oprapen) en bemesten (maximaal 2 keer per jaar) relatief beperkt is. Elke teelt heeft zijn mindere punten, dat is bij luzerne niet anders. Een veel gehoord nadeel is de afwezigheid van kennis van de teelt en het product. Verder is de beperking van de stikstof (N) uit dierlijke mest tot 120 kg N/ha op zand (125 N/ha op niet-zand) een rem voor bedrijven waar er mest moet worden afgezet. De wisselvallige opbrengst, te weinig opbrengst in de lichte zandgrond en de moeilijke bewaring in balen (er moet extra plastic worden gebruikt bij het wikkelen) werden ook als mindere punten aangeduid. Andere nadelen zijn de geringe kans van slagen op te vochtige percelen, de trage start waardoor onkruid vlot kan ontwikkelen en moeilijk te beheersen is en de gevoeligheid voor berijding.

.....
Om bladverlies te vermijden, moet het schudden meteen na het maaïen gebeuren.

Zaaiproces

De helft van de landbouwers zaaide zijn luzerne in het voorjaar in, de andere helft koos voor het najaar. De keuze voor voorjaarszaai in 2015 had vooral te maken met de voorwaarden voor EAG. De meeste veehouders waren ervan overtuigd dat een inzaai eind augustus, begin september het beste moment is. De voordelen van een (niet te late) najaarszaai zijn dat je in het voorjaar reeds een goed snede kan oogsten en dat het risico op schade door duiven beperkter is. Wat de rassenkeuze betreft, is er het probleem van het beperkte aanbod van variëteiten en van de beperkte kennis over de eigenschappen van de rassen. Landbouwers richten zich best op de Franse of Duitse rassenlijst. In de praktijk zijn er ook grote verschillen in zaaidichtheid. Gemiddeld werd er 29 kg per ha gezaaid met een variatie tussen 18 en 35 kg/ha. De landbouwers vinden een zaaidichtheid van 30 à 35 kg/ha de beste

optie. Je krijgt dan een snellere bodembedekking, waardoor onkruid beter wordt onderdrukt. Een grotere zaaidichtheid komt ook de persistentie van de luzerten goede: bij het verdwijnen van een plant staat de volgende plant nog altijd dicht genoeg om de lege plaats op te vullen.

Ieder bedrijf gebruikte geënt zaad. Op één bedrijf na werd de enting op de bedrijven zelf toegepast. Een enting met de rhizobiumbacteriën bij luzerne is nodig omdat er op zeer veel gronden al een heel lange periode geen luzerne heeft gestaan, waardoor de bacteriën niet

ren voor de eerste snede toch een hoeveelheid dierlijke mest op het perceel toe te dienen. Het zijn vooral de andere nutriënten (K, Mg, P ...) dan stikstof die heel belangrijk zijn voor de ontwikkeling van de luzerne. Toch opteren een paar telers ervoor om, indien er door te natte omstandigheden geen mengmest kan worden opgebracht, stikstof uit kunstmest te strooien. De aanvoer van stikstof uit (kunst)mest kan de ontwikkeling van rhizobiumbacteriën onderdrukken. Niet alle aanwezigen waren overtuigd van het nut van extra stikstof via kunstmest, maar men was het er wel over eens dat

Inagro bracht 12 landbouwers samen om hun ervaringen met luzerneteelt uit te wisselen. Onderzoekers van ILVO en Inagro zorgden voor de technische inbreng.

meer voldoende in de bodem aanwezig zijn. Dit is bij klaver zelden het geval. Op een bodem waar de voorbije 10 jaar al eens geënt luzernezaad werd gezaaid, kan dus wel ongeënt zaad worden gebruikt.

Op 4 bedrijven werd er 1 tot 5 kg witte klaver per ha mee ingezaaid. Dit wordt vooral geadviseerd om ervoor te zorgen dat lege plekken snel worden opgevuld door de klaver. Bij 2 telers haalde de witte klaver de bovenhand op de luzerne, waardoor deze sneller verdween. Dit is uiteraard niet de bedoeling. Indien klaver wordt bijgezaaid, gebeurt dit het best op de gevoelige stukken van het perceel (zoals de kopakker) en aan een kleine dosis. 1 à 1,5 kg per ha moet zeker volstaan.

Bemesting

Bij de bemesting is er een grote variatie in tijdstip, hoeveelheid en soort van het gebruikte mest. De meeste telers probe-

ren het voeren van dierlijke mest enkel in optimale omstandigheden mag gebeuren. Luzerne is immers erg gevoelig voor structuurschade en ontwikkelt duidelijk minder goed in rijsporen of verdwijnt er zelfs. Gemiddeld werd er ongeveer 30 ton dierlijke mest op de luzerne gebracht. Een aantal bedrijven deed dit in een keer, andere verdeelden de mengmestgift over 2 fracties. Ook hier speelt opnieuw de afweging tussen het berijden versus het regelmatig verstrekken van nutriënten.

Maaïen in bloei stadium

Wat is het beste? Luzerne altijd samen maaïen met gras om de gewassen op hetzelfde moment te kunnen inkuilen of eerder wachten tot je de eerste bloemen ziet verschijnen? In het laatste geval kan je de maximale opbrengst van het perceel nastreven, en dat is zeker het overwegen waard. Uit een Nederlands onderzoek blijkt dat de eerste 2 sneden maaïen in het groenknopstadium en vervolgens 2

sneden bij bloei een goed compromis kan zijn tussen opbrengst, kwaliteit en langleeftbaarheid van de luzerne. Die laatste 2 sneden in het bloeistadium geven het gewas voldoende tijd om reservestoffen naar de wortelkroon te brengen. Deze laatste sneden worden dan ook het best met een interval van 5 à 6 weken gemaaid. Vooral tussen de voorlaatste en de laatste snede van het seizoen moet voldoende tijd zitten om de wortelreserves aan te vullen. Zoals enkele telers mochten ondervinden, wordt het risico op vorstschade groter naarmate het gewas er langer bij staat.

Indien er samen met gras wordt gemaaid, wordt de luzerne samen met het gras ingekuuld. Reinteelt van luzerne wordt in pakken gewikkeld. De luzernestengel is harder dan gras, waardoor de kans op gaatjes in de plastic groter wordt. Bij vierkante pakken moeten er dus zeker extra lagen plastic worden gebruikt. Een andere actie die het perforeren van de plastic kan voorkomen, is de pakken pas wikkelen op het bedrijf. Zo zijn ze direct ter plaatse. Bij ronde pakken werd er in de groep opgemerkt dat het risico op gaatjes aanzienlijk kleiner is. Hier zijn de harde stengels immers in dezelfde

richting mee opgerold, waardoor ze er minder uitsteken.

Hoge onkruiddruk

Iedereen was het erover eens dat de onkruidbestrijding in de luzerneteelt niet vanzelfsprekend is. Een teler vatte het goed samen: "Een luzerneveld in het eerste jaar is niet goed voor het imago van de landbouwer." Wat zowel bij chemische als bij mechanische (biologische) bestrijding als belangrijk punt werd aangehaald, is dat je er op tijd moet bij zijn. Een egalisatiesnede om dicotyle onkruiden weg te krijgen moet net op het moment gebeuren dat het onkruid boven de luzerne uitkomt en in ieder geval voordat deze onkruiden in bloei staan. Wanneer de egalisatiesnede wordt uitgevoerd op te grote onkruiden (bijvoorbeeld melganzenvoet) zullen deze niet afsterven maar vertakken, waardoor het probleem nog groter wordt. Grassen worden bij zo een egalisatiesnede niet bestreden. Bij een chemische onkruidbestrijding zijn er niet veel producten toepasbaar en moet je erop letten dat aan de voorwaarden voor een goede werking wordt voldaan (bijvoorbeeld temperatuur, vocht en groeistadium). Ook is het belangrijk om

de behandeling op jonge onkruiden uit te voeren.

Tips

Uit deze bespreking tussen telers en onderzoekers kwamen veel interessante tips naar boven. Voldoende dik zaaien, indien mogelijk in het vroege najaar, is een eerste belangrijke stap. Op het vlak van bemesting moet er aandacht zijn voor kalium en fosfor, terwijl er net veel minder stikstof in de bodem nodig is. Onkruidbestrijding blijft een moeilijk aspect en moet zeker vroeg genoeg gebeuren. Het aanbod aan gewasbeschermingsmiddelen is immers beperkt. Bij het maaien is het best om 2 jonge sneden te laten volgen door 2 sneden in het bloeistadium. Zo kunnen er voldoende reserves worden opgebouwd in de wortelkroon om een goede groei en winterhardheid te verzekeren. ■

Aan dit artikel werkten mee: [Annelies Beeckman](#), [Stijn Pauwelyn](#) & [Eddy De-caesteker](#), Inagro; [Alex De Vliegheer](#), ILVO & [Geert Rombouts](#), Departement Landbouw en Visserij.